

JISMONIY TARBIYA DARSLARIDA PEDAGOGIK TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

Muhammadov Nomozbek Nosirjon o'g'li
Farg'ona viloyati Quva tuman kasb-hunar maktabining
Jismoniy tarbiya fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada jismoniy tarbiya darslarida yangi pedagogik usullardan foydalanishning ahamiyati hamda soglom turmush tarzini shakllantirishda jismoniy tarbiya darslarining afzalliklari xususida soz yuritiladi.

Kalit soʻzlar: tarbiya, axloq, jismoniy tarbiya, uslub, metodika, talim oluvchi, sportchi.

Ta'limda texnologik yondashuv pedagogik jarayonga faol ta'sir etuvchi va uning samaradorligini, bir butunligini va muvaffaqiyatini belgilab beruvchi omillardan hisoblanadi. Hozirgi davrda yangi pedagogik texnologiya asosida o'qitish haqida matbuotda turli-tuman fikrlar bildirilmoqda. Ta'limga yangicha, texnologik yondashish xaqida fikr yuritilishi tasodifiy hol emas. Yangi pedagogik texnologiya asosida O'qitishni yo'lga ko'yish, ta'lim jarayonini o'quvchilar uchun tushunarli va qiziqarli sohalarini yaratish uchun tinimsiz izlanish o'qituvchining muhim vazifasi bo'lib qolmoqda. Shunday qilish kerakki, o'quvchilar pedagogik jarayonning faol sub'ektlariga aylansinlar. Barcha ta'lim turlari kabi jismoniy tarbiya darslarida ham pedagogik texnologiyalarni qo'llash muhim ahamiyatga egadir. Chunki jismoniy tarbiya darslari o'quvchilarning nafaqat jismoniy, balki aqliy rivojlanishini ta'minlaydi, o'quvchilarni faollashtirish, mustaqil ishlashga o'rgatish, ta'limning keyingi bosqichlarida o'quvchilarning ta'lim jarayonining faol sub'ektlariga aylanishlarida muhim ahamiyat kasb etadi. Lekin pedagogik adabiyotlarda jismoniy tarbiya darslari ta'lim texnologiyasi masalalariga kam e'tibor berilgan. Pedagogik texnologiyalarni qo'llashda jismoniy tarbiya ta'limining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olish muhimdir. Hozirgi kunda ta'lim jarayoniga innovatsion texnologiyalar va interfaol usullarni qo'llashga qiziqish tobora keng tus olmoqda. Bunday usullarni qo'llash ta'lim samaradorligi va ta'sirchanligini oshiradi, o'quvchilarda dars mazmunini teran anglash ko'nikmasini shakllantiradi.

Sport-imkoniyat. Sport mamlakatni dunyoga tanitishning eng samarali usuli. Sport-go'zallik, halollik, salomatlik komposi. Yurtimizda yaratib berilayotgan imkoniyatlarning eng ko'pi ham sportga bag'ishlangan. Eng yuqori natijalar ham fan olimpiadalaridan oldin sport musobaqalariga berilishini inobatga olgan holda fanni yoshlar o'rtasida ommalashtirish, sportchi chempionlarni yetkazishda biz pedagoglarning ham oldimizda ulkann vazifa turadi. Maqola davomida esa shunday

yaxshi natijaga erishishda samarali foydalanib kelinayotgan metodlar xususida soʻz yuritmoqchimiz.

Shu oʻrinda ayrim darsliklarga ham eʼtiborni qaratar ekanmiz jismoniy tarbiyada qoʻllaniladigan metodlar xususidagi maʼlumotlarga duch kelamiz. Xususan, R.S.Salomov, A.K.Sharipovlarning “Jismoniy tarbiya nazariyasi va uslubiyati” hamda S.R.Salomovning “Jismoniy tarbiya nazariyasi va uslubiyati” darsliklarida metodlardan namunalar keltiriladi. Masalan, darslikda koʻrgazmalilik metodi haqida toʻxtalar ekan, metod haqida quyidagi maʼlumotlar beriladi. Unda taʼkidlanishicha, bu metod jismoniy tarbiyada keng qoʻllanilar ekan. Yaʼni hamma sezgi organlariga taʼsir etib, bor narsalar bilan aloqa oʻrnatiladi. Bunda koʻrish, harakat va boshqa sezgilardan foydalaniladi. Keng maʼnodagi koʻrgazmalilikni amalga oshirishda mashqlarning xarakteristikasi, bajarish sharoitlariga asoslangan metodlar majmuasidan foydalanib bu metodlar quyidagi guruhchalarga boʻlinadi. Ular bevosita namoyish qilishni oʻqituvchi tomonidan yoki bir oʻquvchi yordamida metodik koʻrsatishidan iborat. Mashqlarni bajarilishini harakat taʼsirining, qoidalari haqida dastlabki tasavvurlarni shakllantirish uchun namoyishning yordamchi vositalaridan yaʼni bevosita koʻrgazmali metodidan keng foydalaniladi. Bunday bevosita namoyish metodlari quyidagilarga boʻlinadi:

- * rasm, sxema, fotosurʼat va shu kabi koʻrgazma qurollarini namoyish etish;
- * Buyum modellar va maketlarni namoyish etish;
- * Kino va videomagnitafonli namoyish;
- * Tanlab olingan - apparatlar yordamida masalan: mikrofon,
- * radioapparatura, yorugʻlik elektrosignallari;
- * Yoʻnaltirilgan sezish harakat metodlari (masalan, tre.-lar);
- * Orientirovka (moʻljal) metodlari (osilgan toʻplar, bayroqchalar, zal va maydonchalardagi belgilar va h.k).
- * Lider va kundalik sensor rejalashtirilgan metodlar;
- * Tez informatsiya metodi (videomagnitafon).

Quyidagi hikoya orqali sportning mohiyatini toʻla-toʻkis tahlil qilib oʻtamiz. “Boshqalarga qaraganda Sunnatilloning tarbiyasi biroz mushkulroq. Otasi boshqa ayol bilan ketganidan keyin uning tarbiyasida salbiy xarakterlar koʻrina boshladi. Hayotda hamma narsaga mushtim zoʻrlilik bilan egallanadi, degan uy uni qamrab oldi. Oqibatda aqlini emas jismoniy imkoniyatlariga zoʻr berdi. U bir kuni oʻgʻrilikka ham qoʻl urdi. Zoʻravonlik, oʻgʻrilik, betgachoparlik unga odatiy tusga kirdi. Bunda u jismoniy kuchini biroz chiniqtirish orqali erishilgan imkoniyatlaridan foydalandi. Dabdurustdan aʼlo baholarga oʻqiyotgan Sunnatilloning bu oʻzgarishlarini payqagan jismoniy tarbiya oʻqituvchisi payqab qoldi. Va yigitni bu yoʻldan qaytarish uchun, oʻzgacha metod qoʻlladi”. Boshiga Sunnatillo bu koʻchaga allaqachon kirib qolgani, bu odatlar uning qon-qoniga singib ketgani uni oʻzgartirishga biroz qiyinchilik tugʻdirdi. Ammo

pedagogning bu uslubi unga katta yordam berdi. Metodning birinchi rejasi unga soʻz orqali, yaʼni Sunnatilloning sevimli sport mashgʻuloti kurash, futbolda katta yutuqqa erishish uchun faqat mashq qilish kerakligini, undan kelajakda zoʻr sportchi chiqishiga umid qilayotganini aytib ruxlantirdi. Birinchi gʻalabadan keyin Sunnatillo mashgʻulotlarga kirishib ketdi. Barcha alamlarini sportdan olishiga qaramay, ustoziga unga sport bu doʻstlik, imkoniyatlar eshigi, mehr-oqibatlar boshlovchisi ekanligini taʼkidladi. Sportdagi gʻalabalari, ustozining qoʻllab-quvvatlashlari uni ijobiy tomonga oʻzgartirdi.

Dunyoda davlatlarini ezgu gʻoyasi doʻstlik, salomatlik, xalollik, mehr-oqibatlik shartlari bilan birlashtirgan sport faqatgina fan emas jismoniy tarbiya oʻqituvchilarining hayotiy zarurati. Bir mamlakatni dunyoga tanitishda eng ilgʻor usul ham sportdir. Bugun shu maydonda, xalqaro, jahon, Osiyo sport musobaqalarida yurt bayrogʻini koʻklarga koʻtarayotgan oʻgʻil-qizlarimizning yutuqlari zamirida albatta, mohir pedagoglarning ham oʻz xissasi bor. Buni eʼtirof etib, yanada koʻproq imkoniyatlar eshigini ochib, eng qimmatli sovrinlar bilan taqdirlayotgan davlatimiz rahbarining ham biz sport ustalaridan umidi katta. Shunday ekan sohada yangidan yangi metodlarni joriy qilib, jahongashta chempionlar safini kengaytirsak ulkan vazifalarni amalga oshirishda katta imkoniyatlarni yarata olamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Piraxunova F.N., Nazirov A.X. Oʻqitishning yangi pedagogik texnologiyalari. Uslubiy qoʻllanma. –T.: “IQTISOD-MOLIYA”. 2008, 3-48 bet.
2. Oʻzbekiston Respublikasida Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi. “Oʻzbekiston”, Toshkent, 1997 yil.
3. Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2000 yil 16 oktyabrdagi “Oliy va oʻrta maxsus taʼlim davlat standartlarini tasdiqlash toʻgʻrisida”gi qarori.
4. Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2006 yilda mamlakatimizni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish yakunlari va 2007 yilda iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirishning eng muhim ustuvor yoʻnalishlariga bagʻishlangan majlisi materiallaridan “Oʻzbekiston ovozi” gazetasi, 2007 y 12 fevral.